

Ayşe Hür: 1942 Varlık Vergisi Kanunu

Posted on 12/11/2019

1942 yazında, İstanbul gazetelerinde, genel olarak gayrimüslimleri, özel olarak Yahudileri hırsızlık, karaborsacılık, soygunculuk, vurgunculuk ve ihtikâr (aşırı kâr) fiilleri ile ilişkilendiren haberler ve karikatürler birbirini izlemişti. Rıfat N. Bali'nin derlediği bazı başlıklar şöyleydi: “Vurgunculara ders olsun. İzmir’de bir Yahudi 5 sene hapse mahkûm oldu.” (Tasvir-i Efkâr, 1 Temmuz 1942), “Üç Yahudi’nin marifeti. Limon tuzu yerine sıhhate muzır (zararlı) maddeler satıyormuş.” (Tasvir-i Efkâr, 4 Temmuz 1942), “Mal saklayan tacirler, iki Yahudi ticarethanesi sahipleri milli korunma mahkemesine verildi.” (Cumhuriyet, 14 Ağustos 1942), “150 vagonluk bir kâğıt meselesi. Kâğıtları Romanya’dan getiren Yahudilerin çevirmek istedikleri oyunları önlemek lazımdır.” (Tasvir-i Efkâr, 21 Ağustos 1942), “Karpit ihtikârı yüzünden bir Yahudi tüccar kırk bin lira fazla kâr temin etmiş.” (Tasvir-i Efkâr, 28 Ağustos 1942), “İki Yahudi çocuğunun marifeti! Hava Kurumu menfaatine rozet dağıtırlarken kutuya atılan paraları çalıyorlardı.” (Cumhuriyet, 31 Ağustos 1942), “İstifçi iki Yahudi yakalandı” (Tasvir-i Efkâr, 9 Eylül 1942), “Eroin satan bir Yahudi.” (Tasvir-i Efkâr, 15 Eylül 1942), “Maruf Yahudi tüccarı Simon Brod dün tevkif edildi.” (Tasvir-i Efkâr, 18 Eylül 1942) “Yahudi dalaverası. İhtikâr yaptığı yetmiyormuş gibi bir de rüşvet teklif etti.” (Tasvir-i Efkâr, 20 Eylül 1942), “Kiralarmın artmasına Yahudiler sebep olmuş.” (Tasvir-i Efkâr, 8 Ekim 1942), “Açıkgöz bir Yahudi filit yerine renkli su satıyormuş.” (Tasvir-i Efkâr, 20 Ekim 1942)

“KELLE İSTİYORUM!”

Bu hazırlıktan sonra ‘Hececi’ şairlerimizden Orhan Seyfi Orhon, 24 Eylül 1942 tarihli Akbaba’daki yazısında iktidarın ağzındaki baklayı çıkaracaktı:

“Kelle İstiyorum! Ben ki bir tavuk bile kesilirken bakamam; karıncaları, sinekleri öldüremem, kelle istiyorum. Yumruklarım sıkılmış, dişlerim kısılmış, at meydanında kazan kaldıran yeniçeriden daha hiddetli bir sesle kelle istiyorum, vurguncunun kellesini!

Onun, mülevves (pis) kafasının bir çürük kavun gibi önümde yuvarlandığını görsem ferahlıyacağım. Onun, iğrenç vücudunun boş bir çuval gibi karşımda süründüğünü görsem rahatlıyacağım. Böyle, dünyayı sarmış bir ölüm kalım mücadelesi içinde ben, vurguncuya karşı merhamet tanımam, şefkat tanımam, adalet tanımam, kanun, nizam, usul, hiç bir şey tanımam! Bence onun cezası, para değil, hapis değil, dükkân kapamak değil, neyif (sürgün) değil; müsadere, yağma, falaka, işkence, zindan veya ölüm olmalı!

İktisat prensipleri bana vız gelir! İster misiniz gizli mahzenlerin aralıklarından pirinç kavezileri (sepet), şeker sandıkları, un çuvalları, yağ tenekeleri sürüyle meydana çıksın? İster misiniz apartmanların balkonlarından top top elbiselik kumaşlar, ipekliler, yünlüler, pamuklular sarksın? İster misiniz makarnalar serpantinler gibi sokaklara yayılsın, bisküviler konfetiler gibi caddelere dağılsın? İster misiniz eşya fiyatları durup dururken hiç yoktan yükselmesin? Pirince kum, una toprak, süte su, yağa müzahferat (parlak boya) karıştırılmasın? İster misiniz müstehlikin (tüketicinin) verdiği az farkla müstahsilin (üreticinin) eline geçsin? Altın spekülasyonu, on misline arsa alışlar, apartıman satışlar, villa yaptırımlar olmasın?

Öyleyse siz de benimle beraber olun! Gelin, yakalanıp cezasını çekecek vurguncunun arkasından -eski devirlerde olduğu gibi- gülbank çekelim: -Vur vuranın, kır kıranın, destursuz başa girenin, karaborsa fiyatına mal sürenin, el altından iş görenin, memlekete zarar verenin hali budur, hey!”

1942 VARLIK VERGİSİ KANUNU

Gazetelerde suçlananlar başta Yahudiler olmak üzere gayrimüslim zenginlerdi, ama 'savaş zenginleri' yaratan politikaları yüzünden halk Başbakan Refik Saydam'dan da adeta nefret ediyordu. Hava böyleyken Refik Saydam 7 Temmuz 1942 gecesi aniden öldü. 9 Temmuz 1942 günü hükümeti kurmakla görevlendirilen Şükrü Saraçoğlu 5 Ağustos'taki güven oylamasından sonra şöyle dedi:

"Biz Türküz, Türkçüyüz ve daima Türkçü kalacağız. Bizim için Türkçülük bir kan meselesi olduğu kadar ve laakal (en az onun kadar) bir vicdan ve kültür meselesidir. Biz azalan ve azaltan Türkçü değil, çoğalan ve çoğaltan Türkçüyüz ve her vakit bu istikamette çalışacağız!"

Saraçoğlu hükümetinin ilk icraatı, beklentileri karşılamayan Milli Korunma Kanunu'nun yerini alacak Varlık Vergisi Kanunu'nu çıkarmak oldu. 11 Kasım 1942 tarihinde TBMM'de oturumda hazır bulunan 350 milletvekilinin oybirliğiyle kabul edilen kanuna göre bazı varlıklı kesimlerden bir defalık olağanüstü servet vergisi alınacaktı.

"HALKIN HİSSİYATI: ASMALI!"

Yeni Sabah yazarlarından Aka Gündüz (eski Teşkilat-ı Mahsusacı Enis Avni) 13 Kasım 1942 tarihli Yeni Sabah'taki "Reyler ittifakla verildi" başlıklı yazısında, memleketin yedi bölgesini dolaştığını, yarenlikler çerçevesinde yaptığı gizli ve açık ankette vatandaşlara 'vurguncu hakkında ne düşünüyorsun?' diye sorduğunu anlattıktan sonra aldığı cevapları paylaşıyordu:

"Mütalealar, fikirler tümen tümeni: Asmalı. Kesmeli. Kuşbaşı doğramalı. Kıymasını iki çekmeli. Gırtlığına erimiş kurşun akıtmalı. Malını mülkünü millet hazinesine almalı. Bir çınarın altına kazık çakmalı, sağ bacağını bu kazığa, sol bacağını da çekip yere indirilen

çınar dalına bağlamalı, sonra dalı birdenbire bırakarak gövdesini eşek pastırması gibi ikiye ayırmalı. İşkembesine zift doldurup güneşe asmalı. İki gözünü oyup bir avucuna vermeli. Kırk katırın kuyruklarına bağladıktan sonra kırkına birden kırbaç atmalı. Harbin sonuna kadar her gün yedi yerinden cımbızlayıp koparmalı. Temmuz ortasında çırılçıplak edip çöplükteki sineklere peşkeş çekmeli. Vesaire, vesaire... Bu kanunun mucip sebepleri de bir noktada toplanıyordu.sekiz milyonun selameti için bin sekiz yüz kişi feda edilebilir. Bu kanun ve bin sekiz yüz üzerinde reyler ittifakla verildi.”

VERGİNİN UYGULANIŞI

Halkın çoğunluğunun, Aka Gündüz'ün aktardığı gibi gaddarane duygularla olmasa bile muhtemelen büyük memnuniyetle karşıladığı kanunun metninde 'gayrimüslim', 'Müslüman' gibi ayrımlar yoktu ama dönemin İstanbul Defterdarı Faik Ökte'ye göre uygulamada yükümlüler, Maliye Bakanlığı'nın belirlediği dört gruptan birine göre vergilendirildiler: M grubu (Müslümanlar) takdir edilen matrahın (vergiye esas alınan miktarın) yüzde 12.5'ini; G grubu (gayrimüslimler) yüzde 50'sini; D grubu (dönmeler) yüzde 25'ini; E grubu (ecnebler) yüzde 12.5'ini ödemekle yükümlüydü. Çiftçiler de yüzde 5'ini ödeyeceklerdi.

18 Kasım 1942'de vergi listeleri yayımlandığında görüldü ki, Varlık Vergisi'nin yüzde 70'i İstanbul'daki mükelleflere tahakkuk ettirilmişti. Bunların da yüzde 87'si gayrimüslimdi. Gayrimüslimlerin mali güçleri ile uygulanan vergi oranları Müslümanlara uygulananlara göre yüzlerce kez daha ağırdı. Gayrimüslimler arasında da Ermenilerin vergisi en yüksek orandaydı.

“KAPIYI KAPA VE MÜHÜRLE”

Bu yüksek vergileri ödeme süresi 20 Ocak 1943 günü bitecek, ertesi gün hacizler

başlayacaktı. Hacizlerin nasıl yapıldığını artık yayımlanmayan Rum gazetesi Apoyevmatini'nin yayın müdürü Mihail Vasiliadis gazeteci Celal Başlangıç'a şöyle anlatmıştı:

“Beyoğlu Karakolu’nu biliyorsunuz? Kalyoncukulluk Sokağı ile Tarlabası Bulvarı’nın kesiştiği yerde, karakolun tam karşısındaydı benim doğduğum ev. Babam Aristodumas diş hekimiydi. Ben doğmadan 10 gün önce beyin kanaması geçirmiş. Yatalaktı. Eve memurlar geldi. Yanlarında bir hamal vardı. Babamı yatağından tutup yerdeki şilteye indirdiler. Yatağı alıp gittiler. Giderlerken de ‘İyi ki böylesin, Aşkale`ye gitmeyeceksin’ dediler. Babamın muayenehanesi evimizin karşı odasıydı. El koydukları eşyaları o odaya tıktılar, kapıyı da mühürlediler. Daha doğrusu gelen memur, yanındaki hamala, ‘Kapıyı kapa ve mühürle’ diye emir verdi. Zavallı bir adamdı hamal. Pabucunun arkası basık, topuğu kalkık, pantolonu yamalı, üstü başı ter kokan fakat nur yüzlü bir adamdı. Oyuncağımı bile aldılar. Bu arada odaya tıklan eşyaların arasında benim de sallanır bir oyuncak atım vardı. Tam kapıyı mühürlerken, ‘Oyuncak atım’ dedim. Adam anladı. Bağladığı ipi kapıdan çözdü. Bana kapıyı açtı. Atımı aldım. At kucağımda, adamın yüzüne bakıyorum gülerek. Adam da bana gülümserken birden yüzü dondu. Çünkü arkamdaki memur bağıra bağıra oyuncakımı koparırcasına elimden çekti, mühürlenmek üzere olan kapıyı açtı, içeri fırlattı oyuncakımı ve ‘mühürle’ dedi. Karşımdaki hamalın gözündeki yaşı gördüm. Fakat ben ağlamam gerektiğini düşündüm. O adamın çirkinliği, öteki hamalın nur yüzü hâlâ gözlerimin önünde.”

Aleksandra Lambrinos, 1994’te düzenlenen “Tarihe Tanıklık Edenler” panel dizisinde 12 yaşında iken babasının Sivrihisar’a gönderilişini şöyle anlatmıştı: “Kurtuluş’ta bakkal dükkânımız vardı. 5 bin lira vergi istenmişti, ödeyecek durumda değildik. Okuldan geldiğimde annem, götürülen dolabın arkasındaki tozları tavan süpürgesiyle temizliyordu. Okula gidince ağladım. Dükkân mühürlenmişti. Kedi içerde kaldı, devamlı bağıırıyordu. Babam delireceğim bu sesteydi diyordu. Bütün eşyalarımızı bir odaya koyup mühürlediler. Yer muşambaları, perdeler, karyolalar dâhil. İçerden saatin sesi geliyordu. Kapının önünden geçerken duyuyorduk...”

AŞKALE SÜRGÜNLERİ

Bu tür muameleler yüzünden, yüksek vergileri ödemek istemeyen ya da ödeyecek durumda olmayan bazı mükellefler yurtdışına kaçmaya çalışıyorlardı. Kaçamayanlar veya kaçmak istemeyenlerden haraç mezat satılan mallarının bedeli vergilerini karşılamayan bini aşkın mükellef 27 Ocak 1943 tarihinden itibaren Eskişehir'in Sivrihisar ve Erzurum'un Aşkale ilçelerindeki çalışma kamplarına gönderilmek üzere bazı merkezlerde toplandılar. Aşkale'ye gönderilen 1,229 mükelleften 21'i (bir kaynağa göre 25'i) kötü hayat koşulları ve yetersiz tıbbi bakım yüzünden kampta hayatını kaybetti. Hayatını kaybetmeyenler arasında ruh ve beden sağlığını, üzüntüye dayanamayan yakınlarını kaybedenler oldu.

Ali Sait Çetinoğlu'nun Varlık Vergisi 1942-1944 adlı kitabında bugün hepsi de Yunanistan'da yaşayan bazı İstanbul Rumlarının tanıklıklarına yer verilmiş. 1993 yılında 'Yok Edici Varlık Vergisi' başlığıyla Atina'da yayımlanan O Politis (Ο Πολιτης) gazetesinde yayımlanan görüşmeleri Dr. Raço Donef, Temmuz 2008'de Türkçeye çevirmiş. Onlardan bir kaçını sizinle paylaşmak istiyorum.

Dr. Yeoryiu Topaloğlu anlatıyor: "İstanbul'da doğdum ve okula gittim. Sonradan peynir tüccarı oldum ve bilinen Ticaret Odası'nda kayıtlıydım. Dükkânım Eminönü'ndeydi; orda babam İosif bana yardımcı oluyordu. 1943'ün Ocak ayında bize toplam 105.000 lira vergi tarhedildi Varlık vergisi altında. Tanıdığımız bir Türk'e baba emaneti evimizi iki bin liraya satmak zorunda kaldık, Türk devleti bizi mecbur etmeden evvel. Fakat bize tarhedilen vergi çok büyük olduğu için ve verebilecek durumda olmadığımız için Şubat 1943 tarihinde polis babamı tutukladı; 72 yaşındaydı o zaman ve Aşkaleye tehcir oldu.

Bir buçuk ay sonra, 32 yaşındayken beni de tutukladılar - hasta ve 40 derece ateşim olmasına rağmen. Beni babamı karşılamaya gönderdiler. Hayvanların taşındığı vagonlara topladılar ve bir çok gün süren seyahatten sonra bizi bir istasyona indirdiler. Bu istasyon Aşkale toplama kampına yürüyerek 8 saat mesafede idi. Orda çadırda -25 derecede ve

ıstınsız kaldık. Büyük yaşta olanlar çalışmıyorlardı, biz gençleri ise yoldan karları temizlemeye ve rayların üstündeki buzları parçalamaya mecbur ediyorlardı. Beslenme olarak sefil kalitede karavana vardı ve günde bunun için 70 kuruş borçlanıyorduk. Biz aramızda para toplayıp bir sürgün yoldaşa yemek pişirmek görevi verdik. Ödeyecek durumda olmayanlar için diğerleri paylaşıyordu.

Sonradan bizi Sivrihisar'a sevk ettiler. Babam gırtlak kanseri oldu ve birkaç gün sonra öldü. Ben başka kampta olduğumdan kendisini göremedim. Ama son günlerinde memleketlim Kostas Andoniadis görmüştü; zaten bana bildiren oydu. (...) Babamın vefatından bir ay sonra kamptan kaçtım ve çok serüvenli bir seyahatten sonra elbisesiz ve aç İstanbul'a vardım ve Ayios Nikolas gününde, 6 Aralık 1943 tarihinde, babamın anısına dua okunulan güne yetiştim.

Biraz sonra eziyetler durduruldu ve diğer sürgünler de evlerine döndüler. Hayatım, bu felaketten sonra bir çok yıl normalleşmemiştir. Bizim dükkânın işletmesini üstüne alan Türk hamal Halit Özglal bizim döndüğümüzü öğrenir öğrenmez kasayı boşaltıp ortadan kayboldu. Aynı devirde kızkardeşim Elda'nın da sıkıntısından kanseri oldu ve 1945'te öldü..."

Marika Şişmanoğlu anlatıyor: "Bakırköy'de doğdum ve hayatımın ilk yıllarını geçirdim. Babam Grigorios tüccar ve beyaz eşyalar ithalatçısı idi. Dükkânı da Eminönü'ndeydi. 1943'un başında 30 bin lira Varlık vergisi tarhedildi. Bu miktar dayanılmazdı. Düşünün aynı durumda bölgede en iyi dükkâna sahip Türk tüccar, Suraski'ye yalnız 800 lira vergi tarhedildi. İki evimiz vardı, bunlardan 10 odalı olan ev 7 bin liraya satıldı. Babam her iki evi ve dükkânı satmaya mecbur kaldı ama borcunu ödemeye muvaffak olamadı. Böylece tutuklandı ve Aşkale'ye sürüldü. Henüz 1941'de kadın elbiseleri imalat fabrikası açan amcam Yeorgio Şişmanoğlu'na büyük vergi tarhedildi ve mâli açıdan mahvoldu. Aşkale'ye sürüldü ve hemen hemen bir yıl sonra kötü bir durumda geri döndü.

Aşkale'de karlardan yolları temizliyorlardı. Bize babamın 1943'ün Haziranında gönderdiği

fotoğrafta tanıyamadım. Çok kilo vermişti. Sonradan Sivrihisara sevk edildi. Orda bir sabah 57 yaşında kalp krizi geçirip öldü. Ben o zaman 16 yaşında idim ve annemle dayım Hristo Aravanopulu'nun evine taşındık. O da 1943'te Aşkale'ye sürülmüştü. Dayım babamı bir tarlada ağacın altında bir şişeye ismini koyarak gömdüklerini söyledi, aynı tarlada başka kişilerin gömüldüğü için, eğer mezardan çıkarılırsa tanınabilirsin diye...”

Anastasiu İ. Antoniadi anlatıyor: “Babam İsaak, un tüccarlığı ile uğraşıyordu. 1943'te 100 bin lira Varlık vergisi tarhedildi. Bu miktar elinde olmadığından ve likizete edebilecek herhangi bir gayrimenkulu olmadığından 6 Ağustos 1943 tarihinde, 68 yaşında tutuklandı ve Sivrihisara gönderildi. Orda, 24 gün sonra soğuktan çadırın içinde öldü. Yanına bir de şişe gömmüşler ismiyle, eğer mezardan çıkarılırsa tanılabilirsin diye. Ben Türk Ordusu'nda Ankara yakınlarında bir kampta askerlik hizmetimi yapıyordum. 10 Eylül'de izin alıp asker arkadaşım Mosho Dimitradi ile babalarımızı görmeye gittik. Maalesef benim babam zaten ölmüştü.”

Konstandinou V Konstandinidi: “Babam Vasilios'un beyaz eşya dükkânı vardı. 1943'te 70 bin lira Varlık vergisi tarhedildi. Sahibi olduğumuz evimiz yoktu. Babam dedemin lahana tarlasını ve bütün eşyaları satmak zorunda kaldı. Üç yıl zeminde uyuduk. Topladığı paralar vergiyi vermeye yeterli değildi. Böylece 1 Mayıs 1943 tarihinde tutuklandı, bir kaç gün Demirkapı'da tutulduktan sonra Erzurum'a tren vasıtası ile sürüldü. Kalp rahatsızlığı vardı ve askerler kar temizlemeye mecbur etmiyorlardı. Fakat jandarmalar çalışmak zorunda olduğuna ısrar ediyorlardı. Rahatsızlandı, 67 yaşında kalp krizinden öldü. Erzurum'da bir Rus manastırının bahçesinde, Kostandino İatru ile birlikte gömüldü.”

Anastasiu K. Iatru anlatıyor: “Babam Konstandinos'un bahriye aksesuar dükkânı vardı. 90 bin lira vergisi tarhedildi. Evimizi, eşyalarla birlikte ve dükkânı sattık ancak [toplanan] paralar vergiyi ödemeye yeterli değildi. Böylece 9 Mart 1943 tarihinde babamı tutukladılar ve bir birkaç gün Demirkapı'da tutulduktan sonra 16 Mart tarihinde Aşkale'ye sürüldü. Ben o zaman Ankara'da askerdim, izin alıp istasyona indim, babamı orda görüp elini öptüm. Bu

onu son görüşüm oldu. Kardeşim Meletios o zaman İsmet İnönü'nün baş doktoru idi. Babamın serbest bırakılması için çok uğraştı ama boş yere. 3 Mayıs'ta 68 yaşında öldü ve Erzurum'da bir Rus manastırının bahçesinde gömüldü. Sonradan naaşını İstanbul'a getirmeye çalıştık ama bize "önce borcunuzu ödeyin sonra bakarız" dediler.

7 Kasım 1997 tarihli Agos gazetesinde ise Yervant Özuzun'un aktardığı şu hikaye ile bitirelim bu bölümü: "Armenak Baba çevresinde çok sevilen av meraklısı, Türk müziğinden anlayan, temiz, dürüst, neşeli, hoşsohbet birisiydi. Kadıköylü avcılar kendisine 'üstad' derlerdi. Varlık Vergisi'nin İstanbul'da en yetkilisi Faik Ökte yıllardır av arkadaşıydı. Çok yakındılar. Bir sabah çekinerek, ezilerek defterdarlıkta onun odasına gitti. Ökte oturması için yer gösterdi. Kahve ikram etmek istedi. Armenak baba bitkindi, güçlüğüyle kendini topladı. Büyük nezaketle ve kelimeleri boğazında düğümlenerek 'Dışarıda bunca insan sizi görmek için sıra bekliyor, ben de saatlerce bekledim, oturmaya hakkım yok' dedi ve 'senden bir ricaya geldim' diyerek geliş nedenini şöyle anlattı. 'Beni tanırısın, bilirsin, küçük bir çivi dükkanım var, mihlayıcı (kuyumcu) diye vergi saldılar. Bende bunun onda biri bile yok. Dükkanımı satsanız bile borcumu ödeyemeceğim için beni yine de Aşkale'ye göndereceksiniz. Kural böyle. Senden şunu rica ediyorum, karım ihtiyar, üstelik yatalak. Kimimiz kimsemiz yok. Bir tek ahşap evimiz var. O da vergimize yetmez. Onu da satıp karımı sokağa attırmamaya çalış. Bana söz verirsen gözüm arkada kalmadan Aşkale'nin yolunu tutacağım.' Ökte Armenak babanın evini biliyordu. Ak saçlı hasta karısını da. İçinde bir şeylerin kırıldığını hissetti. Varlık Vergisi bu olmamalıydı. Tunç kalıplar yüzünden zulüm yapılıyordu. Armenak'a söz verdi, evini sattırmayacaktı. Armenak baba artık rahattı. Gözü arkada kalmadan Aşkale'ye gidebilirdi. Odadan çıkarken gözlerinde süzülüp kocaman burnundan damlayan iki damla yaş siliyordu."

VERGİNİN KALDIRILIŞI

Aşkale sürgünleri ancak, Avrupa'da savaş cephesindeki gelişmeler ve İsmet İnönü'nün ABD

Başkanı Roosevelt ve Britanya Başbakanı Churchill'le görüşmek üzere Kahire'ye gitmesinin arifesinde, 17 Aralık 1943'te evlerine dönebildiler. Varlık Vergisi, Yahudilerin ABD nezdinde yaptıkları lobi faaliyetleri sonucu ABD'nin Türkiye'ye baskıları ve Nazilerin yenileceğinin anlaşılması sayesinde bir muhalif oya karşılık 310 kabul oyuyla 15 Mart 1944 tarihinde kaldırıldı.

Verginin İstanbul'da uygulanmasından sorumlu olan İstanbul Defterdarı Faik Ökte'ye göre, Varlık Vergisi kapsamında toplanan 315.000.000 TL verginin 280.000.000 TL gayrimüslimler ödemişti. Bu rakamlar, 1942-1944 yılları arasında, gayrimüslim Türk vatandaşlarının mal varlıklarının önemli bir bölümünü kaybettiğine işaret ediyordu. Ama daha önemlisi gayrimüslimlerin, Cumhuriyet'in kuruluşunda vaat edildiğinin aksine, bu ülkenin eşit vatandaşı olmadıklarının farkına varmalarıydı. Faik Ökte bu duyguyu şöyle özetlemişti: "Varlık Vergisi'nde şöven milliyetçiliğin, ırkçılığın damgası vardır. (...) Verginin bu karakteri Lozan'dan sonra yavaş yavaş kazanmaya başladığımız ekalliyetleri (azınlıkları) bizden soğutmuştur. (...) Esefle kaydetmek lazımdır ki, Varlık Vergisi bu yakınlaşma, bu kaynaşma konserinde falsolu bir nota olmuştur."

Faik Ökte, bu kanun için "falsolu bir nota" demiş ama, 6-7 Eylül 1955 yağmasının 59. yıldönümü vesilesiyle hazırladığım 'azınlık raporu'nu bunu (Okumak için tıklayın) okumuşsanız, Cumhuriyet tarihinin, Müslüman veya Müslüman olmayan azınlıklar için acı bir ağıt olduğunu görürsünüz. İkinci Dünya Savaşı'nın 70. yıldönümü vesilesiyle bu tarihçe üzerine (en azından) 'düşünmek', boynumuzun borcudur.

Özet Kaynakça: Rifat N. Bali, The "Varlık Vergisi" affair:a study of its legacy, selected documents, Isis Press, 2005; Rifat N. Bali, Bir Türkleştirme Serüveni (1923-1945), İletişim Yayınları, 2005; Rıdvan Akar, Aşkale Yolcuları-Varlık Vergisi ve Çalışma Kampları, Belge Yayınları, 2000; Faik Ökte, Varlık Vergisi Faciası, Nebioğlu Yayınevi, 1951; Ali Sait Çetinoğlu, Varlık Vergisi 1942-1944, Ekonomik ve Kültürel Jenosid, Belge Yayınları, 2000.

Not: 1938-1960 arasındaki Cumhuriyet tarihine dair bu ve benzeri yazılarımı Çok Partili Dönem'in Öteki Tarihi-I, İnönü'lü ve Bayar'lı Yıllar (Profil Yayıncılık, 2015) adlı kitapta bulabilirsiniz.

Kaynak: radikal.com.tr